

Baka István

A jelenések könyvéből

Darvasi Lászlónak

És a sötétség csattog mint a zászló
És csillagok pohárszilánkjai
S holtak hajába túrva ujjbegyét
Bevérezi hugunk a déli szél

És részegítő ívben hull alá
A csapra vert magasság óbora
S ha majd a hordó kiürül dohot
Lehelnek ránk a dongaboltú mennyek

Elvágatott a tenger csődöre
Az éji kanca lüktet és vajúdik.
Csikója holt s a hajnal-méhlepeny
Fertőzetétől üszkös lesz a búza

És csont a csonthoz nem tér meg soha
Kiömlött vérünket beissza a
Semmi fűrészpóra s kilóg a lószőr
Istenből mint kibelezett babából

Szétszélednek a nászi lakoma
Vendégei kiknek pecsétnyomó
Az arcuk és mi rőt viasz az ábrát
Viseljük megdermedve már örökkön

És csillagok pohárszilánkjai
Csikordulás a hold-vasú bakancsok
Alatt ahol frigyét kötött a vér
A borral s verőfényrigmus a halállal

Déry Tibor születésének 99. évfordulóján, október 18-án az író elhunyt özvegyének végrendelete szerint az irodalom művelésében, a magyar nyelv ápolásában, magyar művek idegen nyelvre fordításában kimagasló eredményt elért írók, nyelvtudósok és műfordítók vehetik át a 200 ezer forintos Déry-díjat. A Déry Tibor Alapítvány öttagú kuratóriumának – Réz Pál elnök, dr. Egri Péter, Ilia Mihály, Mészöly Miklós, dr. Gyertyánfy Péter – idei díjazottjai:

Darvasi László és Baka István Déry-díjas

A magyar irodalom művelésében elért kimagasló eredményeiért: *Baka István* költő, író; *Balassa Péter* kritikus, esztéta; *Botka Ferenc* irodalomtörténész, a Déry-életmű gondozója; *Darvasi László* író, költő; *Kiss Anna* költő; *Lászlóffy Aladár* költő, író; *Marno János* költő, író; *Spiró György* író, költő.

A magyar nyelv oktatásában elért eredményeiért: *Németh G. Béla* akadémikus, irodalomtörténész.

A szép magyar nyelv ápolásában elért eredményeiért: *Benkő Loránd* akadémikus, egyetemi tanár.

Magyar művek idegen nyelvre átültetésében elért eredményeiért: *Camilla Mondral* lengyel műfordító.

Tizenegy díjazott, közülük

ketten szegediek, kollégáink, munkatársaink: Baka István és Darvasi László. Írásaikkal olvasóink sokszor találkozhatnak a Délmagyarország hasábjain. A rangos irodalmi díj odaítélése alkalmából most irodalmi mellékletünkben is fogadják szeretettel az alábbi igazán „darvasis” prózát és igazán „bakás” verset.

Darvasi László

Történetek a vízihullákról, Vértessy kapitányról és az oláh diótörő lányáról

Mindig legyen!

Nem nevezem meg. Van kulcsa, szirma, pihéje, ezüstje, hangja, akarata, sokmindene van. Az a jó, ha veres a kulcsa, mint a frissen horgozott pontyok kopolyúja. És jó az is, ha illatos. Legyen fahéj illatú, vagy menta, vagy mint a nyers húsnak, legyen olyan az illata.

Nagy legyen, vagy kicsi. Mézeljen.

Szempillámat, orrcimpámat, arcbőrömet vérezze. Istenkém, mint a föld, amibe majd belefekszek, vagy mint az ájer, amibe majd belehamuzok, nekem olyképpen mindig legyen.

A vízihullák

Vannak friss vízihullák, és előfordulnak egészen régiek. A régi vízihullákat gázok emelik. Forognak a vízben, akár a nyugtalan testek, békétlenek. Különös fajtája a régi vízihulláknak a mocsárban elvesző ember, de Vértessy kapitány uram történetében mégsem a lép a fontos, hanem a vágyakozás vitézi mértana, melyben körző a kard, s kezdőpont az erény. A friss vízihulla nehéz, illetéknéppen a meder aljára kíváncsi. Simuljon lent homok, kavargogjon hínár zöldje, a friss vízihulla aláereszkedik. Másképpen teszi, ha férfi, és megint másképpen, ha nő. Mert ott lent, a meder alján, combjait föl húzza, s akárha szülne, a hátára fekszik a nő, míg a hím arccal lefelé tekint.

Jó oka van e pozicionális különbségnek.

Hiszen a szervek, melyekkel nemz az ember, másfelé mutatnak. És minden mutatásnak súlya, húzása, útja van. Kiderül belől, hogy a nő ugyan befelé mélyül, és e mélyülés végételen, vagy ha mégis véges, akkor e mélyülés végén az egyetlen szó ragyog, ám ama drága nyílás, melyen által e szó is bejuthatott, minden mélységeken és vizeken keresztül a napvilág forrása felé tekint.

Még holtában is. A másvilágról is.

Vértessy kapitány és a pipacsok

Vértessy kapitány uram a denyingi vályogvárból egy

felhős, Holdat sem ismerő éjjelen mint a tűzfolyam, úgy vágta ki magát. Talán a pipacsillat miatt, amely áthullázmzott az anatóliaiak alvó táborán, fel a toronyba, hol a kapitány rugdalta a szalmazsákokat álmódás helyett. Vértessy kapitány vigiliájában több volt a konok vágó, mint a szelíd remény. Pipacsokra gondolt a derék magyar, melyek gyöngye húsból fakadnak, és odaadón lélegeznek, ha gondolunk rájuk. Beszélték, Isten is Denyingre járt, ha szerelmes akart lenni. Másfelől már akkor is nagy híre volt a lidéres denyingi mocsaraknak, melyek egészen a vallai dombokig párálltak. Ötven magyar vitéz után ordítottak az anatóliaiak, ám Vértessy kapitányukat mint-ha a föld nyelte volna. Csönd volt aztán, bagoly se sikoltott, csak a lép böfentett egyet-kettőt. Mégsem örökre ment el Vértessy kapitány, és ötven jó vitéze. A nagy reformok idején, amikor a legtöbb vizeket bolygattak e honban, talán épp a terelgetések és szabályozások okán, életre ébredt egynémely szerencsés. Korom Csák Imre a félszemű denyingi pákász a tanu arra, ha elég esendő, nyitott, valamint erős akarátú az ember, csoda részese lehet. Pünkösöd havának első napján ő látta Vértessy kapitányukat kiemelkedni a lápból. Prűszkölő kancáján feszített a kapitány, odalebegett Korom Csák Imre la-dikjához és virágokról tudakolózott.

Nyílik-e még szagos hűspipacs a jó magyar réteken?

Ennyit kérdett. Kacsintott aztán, a bajsztát megpedrette, melyen ott libeggett egy kósza zombékvirág, és már emelkedett is. Utána meg szép fiatal vitézei, mind az ötven. Méltósággal emelkedtek, mint a meleg léggel telefúvott lázadások. Csak a telefúvott lázadásoknak akadt meg egy zombékból kinőtt nyír ágain. Nézte Korom Csák Imrét, elsápadt, jaj, micsoda baj lesz most itten. De Korom Csák Imre, a félszemű denyingi pákász megsajnálta, a nyírhez lapátolt, a fát jól megrázta, s a hadgyakornokot a csapata után küldte.

Képzelné se könnyű

Amikor Erdélyben tombolt a dögvész, 1770-ben, elvetemült ember voltam. Mert van haszontalan, semmirekellő bánat. Lehettem volna

vitéz, egyházi, kereskedhettem volna, eszem is volt, meg két erős karom, izmos combjaim, mégis az a lehetetlen elgondolás gyötört, miért nem tudok egyszerre kettő nőszemélyben benne lenni. Az igazi boldogság ez, gondoltam. És arra tettem fel az életem, hogy ezt egyszer megcsinálom. Vagy legalább elképzelem, hogy megcsinálom. Tudtam én, hogy képtelenség kívánság ez, örűtség, hogy a természet kigúnyolása, mégis elhatároztam. Mindhiába. Ágyékom hajlásában, fűtővenen mirigyek nőttek, testemen szederjes hólyagok fakadtak, és mire Kakasdnál kimúlt a vész, a halálvirágról én is leleheltem az utolsó szírmot. Úgy végeztem, hogy koporsót se kaptam. Meszes gödörbe dobtak, arccal lefelé estem, esztendő múltán nevemre se emlékezett senki. Legyen a tanulság annyi, képzelné se könnyű.

Történeteim legfurcsább asszonya

Nagyságos Apafi fejedelem udvarában szolgáltam, amikor életem legkülönösebb asszonyával hozott össze a kegyelem. Kegyelemnek mondom, még ha fíntorog is a jóízűség. Tiszttem és nevem legyen érdeklenni. Jó uram, akkor már többet nézett az ég felé, mint Bécsnek vagy Sztambulnak irányába. Italozott, de könny lett abból a borból. Arca, mint a szederjek kertje, bíbor, pöffeteg lép. Nőjét siratta. Országát siratta. Én meg belázasodtam a szerelemtől. Mindene megvolt Katalinnak, szép is volt, kedves is volt, a lábam is megmosta néha, hitünk is egyezett, csak egy dolgot rontott el rajta az Isten. Habár azt igen elrontotta. Ilyet én se azelőtt, se azután nem láttam. Azt a két nyíllást cserélte meg, ott, alul. Előbb sötétlett, mindjárt a fejér hashús alatt a gyűrűs izmú kijárat, és csak másodjára mézelt a kagylóformájú, a bepíhézett tomporok közepén. Katalin gyermekeket is adott nekem, de ha együtt hálтам vele, tettem bárhogyan, mindig parázna bűnösnek éreztem magam. Isten bocsássa meg nekem, hogy ezt a bűnömet meg nem gyóntam. Uramnak elmondtam volna, de György havának idusán nagyot sóhaj-

ott, s végleg elhagyott bennünket.

Spargator de nuci

Látunk egy mutatványos sátor 1611-ben, Budán, a nagyvásáron. Különös, oláh sátor az, Irina virágmintás, dióleveles sátra. Sásák is legelnek rajt. Diótörőnek nevezik a fekete lányt. Irina a mutatványt aranyért árulja, arcod mellett elnéz, előre kéri a fizettséget. Legyél bár magyar, német, zsidó, török, olasz vagy cigány, mert kíváncsi vagy, előre fizetsz. Irina mutatja a diót. Ép. Héja kemény, akár az ördög patája. Kezedbe adja. Ha tudnád, most összetörhetnéd. De csak a fogad csikorog. Verejtéket töröld. Most már Irina következik. Szoknyáját felhajtja, óvatost terpeszt, térdét lágyan meghajlítja s úgy helyezi fel a diót, hogy a húsos árokból még épp kibarnul a héj alsó fele. Csalsárol szó nem lehet. Nem a sáklós csatorna-hús dolgozik, azok a szírmok rettenetesekek. És silentium van a sátorban, akár az anyaméhben. Irina elmosolyodik, sóhaj, majd úgy roppantja össze a diót, hogy héja szilánkként száll szerte, de a bele épen hullhatna akármelyik férfi szájába. Így van ez egy napig, kettőig, s csak a harmadik vecsernye táján kérdi Irina, szeretni éjjel, melyik férfi merné. Ingen is. Szeszélyből. Bátoraságból. Virtusból... Szánalom-ból. Német, zsidó, török, magyar, olasz, cigány férfi, mind a földporát lesi. Másnap hajnalban kiált a térvigyzó. Egy diófán leng az asszonytest. A fa ágai, egy kapualj, valami hosszú, elnyúlt árnyék s a lengő test maga, mintha egy szót adna ki. Kiállt a térvigyzó újra. Motyog aztán, betűzné az árnyakat. Legyint, a fal tövébe ül. Ha tudna oláhul, megértené, hogy amit elolvasott, éppen csak annyit jelent, diótörő. Gondolod, lefordítod neki.

De akkor meglátsz valami sárgát a porban, s hajolsz érte.

Hamarabb érint dióbelet a könnyed, mint a kezéd.

Pataki Ferenc: Apám, anyám emlékére.
(Fotó: Révész Róbert)

A Jambus oldal irodalmi pályázata

A Jambus irodalmi oldal pályázatát ír ki vers és próza kategóriákban. A pályázat többek között arra szolgál, hogy a fiatal tehetségeket, illetve a háttérbe húzódo idősebb mestereket kiugrasszuk a bokorból, s ezáltal az oldal váljék széleskörű műhelydallá. Ismételtlen közöljük a feltételeket.

A pályázatra maximum 2 darab, egyenként legfeljebb 4 flekkes prózával, illetve maximum 60 soros, egyenként legfeljebb 3 darab költeménnyel lehet jelentkezni, jelígelés levélben. A pályázat-hoz lezárt borítékban csatolni kell a pályázó nevét, címét. A téma szabadon választható, de csak eddig még nem publikált, géppel írott műveket fogadunk el.

Egy flekk az egy oldalon harminc gépelt sor, egy sorban pedig hatvan leütés van. A pályázatot tartalmazó borítékra, kérjük, írják rá, Jambus irodalmi pályázat.

Próza kategóriában 1. díj 20 ezer forint, 2. díj 15 ezer forint, 3. díj 10 ezer forint.

Vers kategóriában 1. díj 15 ezer forint, 2. díj 10 ezer forint, 3. díj 5 ezer forint.

A díjazott műveket a Jambus oldalon folyamatosan közöljük, ezenkívül közlésre is elfogadunk pályamunkákat, amelyekért honorárium jár.

A pályázatok beküldési határideje 1993 november 21. Eredményhirdetés 1993 december 7-én lesz. Előtte minden pályázót levélben értesítünk.